

E A T O R V M Martyrum Albenſium Vigavonenſium Bonoſi, MAXIMIANI, & aliorum ruditer inventionem, & rhaumata lineis pro impetu, & affectu deſignare curſim conabar. Necdum politas præceps præripuit celeritas. Hanc ſunt typographi morati, morem dum ſervant. Remorati hi nō ſolūm. Bella, peſtis,

teterrimaque hyems omnes præcluſerunt vias. Ac veluti adhærens echeneis in veloci ſcriptionem detinēt curſu, ſeneſcereque faciunt. In dies prodigia crebreſcūt, novamque poſcunt. Dīlata magnum ſumpſiſſet incrementū. Obſuit obſequium, profuiſſet dilatio. Ex plurimis, quæ in dies continuantur, ſignis, inſtar omnium limen libo libenter unum aut alterum, An Sanctorum fas laudes ſilere? Fauſtè, quod de ſe Archilogus eſt gloriatus, murato uſurpo nomine:

*Επι δὲ τοῦ δευτέρου καὶ ἐννακτοῦ ἀνὰ τὸ
καὶ μαρτύρων ἐπὶ τὸν δῆμον ἐπιγὰρ.*

Sum quidem servus, cultorq; summi Dei,

Ac Martyrum idè quàm pulchrum donum proferens.

A Sanctis Martyribus qualia dona? Incluta sanè. Quibus CHRISTI D.N. ſuo teſtantur ſe ſanguine teſtes. Purpureæ ipſi velut roſæ proprio, & patrio mixto rubescūt cocco. Extinctiſque ex favillis ignes, claraq; lucēs certatim affunduntur. Ætherea etiam nū Crucis trophœa ſplendidiffima fulgent. Sunt multa, magnaque alia, quæ mirabilitatem ſtuporē ita faciunt, ut ſancta, & ſacra cū ſilentio magis, quàm verbis boni venerantur omnes. Contra chorū, ac communem ſenſum, & conſenſum aperiet quis os? Quod ſi auſus, riſum merebitur. Noſcere mihi ſatis fuerat, non promere. Impellor tamen, & compellor adſerere. Iure meritò cum Pſalte in exclamationem protuſerim: *Mihi autem nimis honorificati ſunt amici tui, Deus. Quid à Domino nimium? Id prorſus, quòd tanta granditas, & maietas humanam amplexatur exiguitatem, & parvitatem, celſitudo humilitatem.* B. inquit Gregorius: *Magnum nimis, quòd magnitudine poteſt quomodo- cumque dignoſci, ſed excellentia non poteſt cōprehendi.* Adſtruitq; Martyribus id aptè congruere. Hiſq; totum aſſerit mundum reſertū.

*Lib. 3. in Hb.
1. Reg. 6. 14.*

*Homil. 27.
in Evang.*

A

Addo

Addo & ego signis & virtutibus. His ipsis Dominus probat, & cōfirmat suos esse familiares. Atq; apud se in summo esse honore, & pretio. Ex ijs, quæ non sunt à me recensita, selegi unum, quod in parva abumbratum tabella, in Sanctorum pendeat æde. Nostro id amplissimo iubente Præfule Cordubensi est comprobatū ipsius foraneo Vicario duobus ipsi assidentibus paredris disquisitio est mandata. Qui veritatem multis attestantibus evidentem fecerunt. In mensis Decembris fine desinentis anni millesimi sexcentissimi trigésimi.

*Vulgò Ca-
stro el Rio.*

2 Eiusdem anni mense Septembri iam adulto, in Castris Posthumianis, quodam Numinis impulsu, cives ad ducentos sibi invicem religiosam ad visitandos Martyres Virgavonem votis cōceptis condixerunt peregrinationem. Primarios è Clero ductores devotæ sequebantur turbæ omnis ætatis, sexus & conditionis. Sacrosanctum Crucis præferebatur pulcherrimum vexillū in Sanctuario collocandum. Multiplex apparatus, familiæ, & impedimenta non exiguæ manus referebat speciem. Noctu propter æstivi tēporis calores iter est peractum. Albēre cælo perventum in municipium. Festivæ pompæ supplicatio ingreditur, & excipitur ornatu. In purissimæ Virginis Deiparæ conveniunt omnes æde. Divinis simul adstant mysterijs & conceioni. Quæ solenni ritu ab advenis sunt celebrata. Sanctæque exomolegesi expiati, Sacræ EYCHARISTIÆ Divino sunt PANE refecti. Eodem mox ordine Sanctuarium adeunt. Sanctos Martyres, eorum fornaces, & rogos, simulque illa sancta loca pio venerantur affectu. Ingentiq; alacritate erigitur, & figitur Crucis speciosum trophæum. Pomeridiana hora sumpto cibo, à municipibus per vias & vicos Sanctorum lipsana, & cineres religiosè emendicant, & pijsimè erogantur.

3 Sole in occasum vergente hilares regrediuntur, obulconem prætergressi nō longè à rivulo, falso ad puteum in fatis commodo metati prato per familias, & contubernia multa nocte ad cœnam assident. Paratus ex cistarcijs promitur commæatus. Sarcinulam dum se volutat, strigosus volutat asturco. Herus ab ea in mapula educit ova cum putamine elixa. Hæc per linteum pellucunt. Ipso evoluta tria cæteris in volutabro attritis sic micare sunt visa, ut ad eorum splendorem legi, & scribi posset. Nox illunis, & qualis in autumno. Ab adstantibus miraculum conclamatur. Cōcurrunt certatim omnes. Inter primos adfuit presbyter virtute, & sanctæ Inquisitionis ministerio gravis. Is pro sua auctoritate duo reservavit, tertium iam direptū fuerat. Præstanti
signi

signi admiratione stupor occupat omnes. Nec sine religiosis lacrimis lux illa, quæ similis adamantis, vel cæli, cum serenum est, cernitur & consideratur. Solentèr quæritur, & inquiritur à curiosis causa. Occurrit, & probatur certior, & vera. Erant in eadè pera è Sanctorum cineribus typici pastilli, seu formæ decenti obvolutæ oratio. Ab his in volutatione collisistenuissimus resultat pulvisculus, putaminibusque inhæsit. Atque ex illo polline lux affulsit. Alij verò credunt ex contactu. Duravit lux illa ad novum usque diem. Civium, & externorum concursu conspiciebatur.

Sanctorum ex cineribus, & vel minutissimis ossiculis fulgores frequentèr emicant. Hisque ipsis coruscantibus corpora, quò condita in loco indicata sunt. Seque planè Beati Martyres his luminibus, sicut & sanguinis eruptionibus Vrgavonenses, & Argionaenses testantur. Patriam purpurâ, quæ Argiona est, & lucis coruscationibus Vrgavonenses. Vrgavo quippè Lycis Apes, ut dixi, est. Aptissime sanè. Cum ipsi & Apes sint. Nec extra analogiam, & proprietatem. Naturâ nâque potiores, melioresque melissas fulgore illustres Poëta perhibet. Duplicem vetat esse regem, deteriore ablato, bono reservato. Aitque:

Deterior qui visus æquum, nè prodigus obsit,
Dede neci: melior vacua sine regnet in aula: Li. 4. Georg.
vers. 90.

Alter erit maculis auro squalentibus ardens,
(Nam duo sunt genera) hic melior insignis ore,

Et rutilis clavis squamis: ille horridus alter
Desidia, latamq; trahens in glomus alvum.

Vt bina regum facies, ut corpora gentis,
Namque alie turpes horrent, &c.

Elucēt alta, & fulgore carūscant
Ardentes auro, &c. paribus lita corpora guttis.

Hæc potior soboles.

Nostri igitur Martyres, ut optimæ, præstantissimæque Lycis Apes, suas ostentant splendoribus exuvias, & opes. Et tamquam pulcherrima ex fornacibus eruta vasa aurea, aureis rutilant ardentes radijs, & vario allucent fulgore luminosi.

Vrgavonem cum concivibus honestus adit vir cum uxore, ipsiusque amitina Anna de Corduba (hæc fratris, illa sororis filia) Ab ijs Anna à triennio domi fuerat educata. Duodecimum annum agens à suis enixè petijt nutricijs, ut secum eam adducerent, & est adducta. Puella & candore, & sinceritate alijsque virtutibus magnopere commendatur. Iam diu erga Sanctos Mar-

tyres

tyres magno affectu, & devotione, sive quod de ipsis inaudierat, sive etiam simul, quod eorum intercessione credebatur se à periculoso morbo suffocante fuisse liberatam. In municipio cœlestis alimenti participationem devotè percepit. Et in itinere cordata segescit.

6. Peracta peregrinatione domum omnes læti perveniunt. Nō multos post dies teter ingruit imber. Nubium atra, dēsaque caligine procellosa oppidum occupat tēpestas, tonitrua, & fulgetra, & fulmina fragore nimio inhorrent oppidani. Qui non ut aviculæ ad lauros, sed ad laureatos confugiunt Martyres. Sequē eorum lipsanis uti certissimā muniant tutelā. Anna verò à suo affini, qui inter familiares ea quæ Virgavone obtinuerat, dividit, particulam reverenter accipit, & in folliculo ad collum appendit, & in sinu condit.

7. Sequentis mensis Octobris quinta decima die in annua B. Virginis Theresiæ celebritate ad Carmelitarum cœnobium frequentes oppidani conveniunt. Adest cum amitina & Anna, & eius familia. In ipsa verò concione dum insignia sanctæ Virginis referuntur miracula, incipit puella angustari, eiusque pectus magno exastuare ardore. Vultu, quanto prematur angore, perspicuè demonstrat. Inruitque, vestem removens, pectus cōflagrari. Summissè rogat, ut inde educatur. Ne concio turbaretur, obtinere nequit, præcipitur feriò, ut quiescat, & patienter toleret dolorem. Ipsa existimans igneum illum ardorē ex folliculo provenire, in sinum manum mittit, quæ sanguine imbuta recenti cum folliculo eodem etiam madido educitur. Eoque referato sanguinem ab ossiculo fluxisse evidentibus cognoscunt adstantes signis. Vident & subuculam cruore infectam. Mirantur, & silentio occultant prodigium. Mysterijs sacrosanctis peractis pervulgatum innotuit. Magnalia Domini magnificant omnes. Ossiculum maximaque cum reverentia servatur.

8. Non ex eo Anna est elata, sed solitis domesticis obsequijs inservit, humilior & ferventior in Sanctorum religiosa devotione perstat frequentius.

9. Accipit ab amitina aliud ossiculum hilaris, novoque indit sacculo, charta involutum, & in sinum pro more mittit. Sexta verò Novembris die secunda ante meridiem hora, dum cibos ad foculum, ut solita, parat, somnum obrepere sentit. Ut quieti se dedat, in interiorē domus recedit arcam, ad trabes in loco constitutas reclinata paululum dormitat. Maximo illico pectoris ardore excitatur. Querulā clamat voce se cōburi. Mannu educit saccu-

5
lat pulcherrimam dicit: Castor scribit tantum portentum extitisse, ut mutaret colorem, magnitudinem, figuram, cursum, quod factum ita neque antea, neque postea sit, &c. Hoc certe Varro tantus auctor portentum non appellaret, nisi esse contra naturam videretur, &c. Quid ita dispositum est ab auctore naturæ cali, & terræ, quemadmodum cursus ordinatissimus siderum? Quid tam raris legibus, fixisq; firmatum? Et tamen quando ille voluit, qui summo regit imperio, ac potestate, quod condidit, stella præ cæteris magnitudine, atque splendore notissima colorem, magnitudinem, figuram, & (quod mirabilius est) sui cursus ordinem, legemq; mutavit. Eleganter dixerat Magnus Areopagi Senator Dionysius ad Polycarpum: Nihil inquam celestis ordinis ac motus ulla ratione immutari potuit, nisi auctorem suum, a quo ut esset, accepit, & cuius maiestatis potentia continetur, in hoc se incitantem habuisset.

19 Resurrectionis veritatem ut adstruat idem Augustinus, Lib. 22. c. 9. Martyrum firmat miraculis: Cui, inquit, nisi huic fidei attestantur ista miracula, in qua prædicatur CHRISTVS resurrexisse in carne, & in calum ascendisse cum carne? Nam & ipsi Martyres huius fidei Martyres, id est, huius fidei testes, fuerunt; huic fidei testimonium perhibentes, mundum inimicissimum, & crudelissimum pertulerunt, eumque non repugnando, sed moriendo vicerunt. Pro ista fide mortui sunt, qui hæc à Domino impetrare possint, propter cuius nomen occisi sunt. Pro hac fide præcessit mira eorum patientia, ut in his miraculis tanta ista potentia sequeretur, &c. Quare Martyres tanta possunt, &c. Sive enim Deus ipse per se ipsum miramodo, quo res temporales operatur æternus, sive per suos ministros ista faciat, & eadem ipsa, quæ per ministros facit, sive quædam De his B. Thom. 1. p. q. 110. art. 4. ad prim. & 2. 2. q. 178. ar. 1. ad prim. & tert. & lib. 3. cont. gent. c. 103. Eodem lib. cap. 10.
faciat etiam per Martyrum spiritus sicut per homines adhuc in corpore constitutos: sive omnia ista per Angelos, quibus invisibiliter, immutabiliter, & incorporaliter imperat, operetur: tot quæ per Martyres fieri dicuntur, eis orantibus tantum, & impetrantibus, non etiam operantibus fiant: sive alia fiant istis, alia illis modis. QVI NULLO MODO COMPREHENDI A MORTALIBVS POSSVNT, &c. Subdit deinde: Faciunt autem ista Martyres, vel potius Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis, ut fides illa proficiat, quæ eos non deos esse nostros, sed unum Deum habere nobiscum credimus.

20 B. Cyprianus, aut alius eius nomine, de Martyrum laudibus: Totum hoc, inquit, in laudem martyrij spectat, totum gloriam passionis illuminat, in qua spes futuri temporis cernitur. In qua CHRISTVS ipse operatur, &c. Non enim dubium est, quantum à Domino consequantur, qui salutis sue nomen Dei prætulerunt, ut in illa die meliores cruor faceret, quos sanguis suus Martyres esse monstraret. Eum prævenientes diem suo nunc sese Martyres monstrant.

Tom. 9. tra. 21 Verum idem ipse Augustinus de CHRISTI D. N. clarissimis infit signis: Ea, quæ fecit Dominus noster IESVS CHRISTVS, stupenda, atque miranda, & opera, & verba sunt; opera, quia facta sunt; verba, quia signa sunt. & iterum: Miracula quæ fecit Dominus noster IESVS CHRISTVS, sunt quidem divina opera, & ad intelligendum Deum de visibilibus admonent humanam mentem, &c. Interrogemus ipsa miracula, quid nobis loquantur de CHRISTO, habent, si intelligantur, linguam suam. Nā quia ipse CHRISTVS VERBUM DEI est, etiam factum VERBI verbum est. Scrutari & odorari fas, quid nobis hæc tanta significant signa. Delectamur auditis, sed multo magis intellectis. Non ex eo, quod quis non capiat, nutet fide, & illis ambigēs abroget. Quisquis rationem, causas noscere avertet, numen, eiusque opera veneratus supplex mentis caliginē perat sui luminis claritate illustrari, ut secretissima, abstrusa, clusaque mysteria cernere valeat. Augustissima illa non dedignatur pulsanti aperire, & petenti dare, quod unicuique expedit. Beatus cui tantum donum concessum, ut & Poëta cecinit:

Lib. 2. Geor. Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.

Lib. 7. de ci. vi. 9. Additur in Augustino: Deus est habens potestatem causarum, quibus aliquid fit in mundo.

22 Quisquis verò non assequitur, non ideo incredulus persistet, sed oculos, animumque conferat in eum, in cuius cōspectu adeo est iustorum mors pretiosa. Quæ teste Martyre Cypriano: Immortalitatem emittit pretio sui sanguinis. Assentit & Augustinus: Et quæ ante mortem pro CHRISTO pertulit supplicia, tot de se obtulit sacrificia. Nō autem hæc holocaustomata sine igne, is erat amoris & charitatis, non audenti, sed ardenti, & ferventi fuso cruore. Quod de unoquoque Confessore sancta psallit Ecclesia, aptissime nostris congruit Martyribus:

Ad sacrum cuius tumulum frequentèr,
Membra languentum modo sanitati
Quolibet morbo fuerint gravata.
Restituuntur.

Ampliora sanè coronamenta parata, his servantur cum palmis, qui eximio certamine victores extitere, de his nostra mater canit Ecclesia:

Quæ vox, quæ poterit lingua retexere,
Quæ tu Martyribus munera præparas?
Rubri nam fluido sanguine laureis
Ducantur benè fulgidis.

Quæ

Quales hæ sunt, quibus vincti frontes, & tempora absque temporis fine ante AGNI exultant thronum? Nostri verò in exuvijs apertissimè, & manifestissimè declarant, quali fruuntur gaudio, & gloria.

23 Cineres verò, & ossa naturâ suâ nullum unquam continent sanguinem. De extinctis favillis nemo non videt. De ossibus quis ambiget? Exanguia prorsus sunt. Philosophorum ductor, & doctor his docet verbis: *Nervi, & ossa calore interiore conficiuntur* Arist. de gen. animal. lib. 2. c. 6. *expansis siccescente, & arente humore. Quamobrem ossa resolvi ab igni non possunt, quomodo testa indissolubilis est.* Inferius rationem reddit: *Nervus succus, & ductilis os* ἐνυδρὺν *siccum, aridum, & fragile. Caret scilicet sanguine, qui necessarius adeo sanguineis animalibus est, ut absque eo nequeant existere. Hic Venas, vasa, & conceptacula habet, nec in ullo alio, nisi in corde præter Venas continetur.* Idem lib. 3. de hist. anim. cap. 19. Hæ namque ex corde (seu, ut aliis placet, e iecinore, venarum omnium principio, primoque sanguinis generandi instrumento,) sanguinem recipiunt,isque in ipsis in aptissimis conservatur vasibus: *Atque sine Vena sanguis nequit consistere.* Ossibus verò nulla inest vena, arida namque sunt, nec venis ullo modo apta, sicut nec arterijs. Asserit & Hippocrates non semel, simule etiam: *Maxillas solas inter ossa Venas in sese habere.* Nec dissentit Plato, sicut & Galenus, qui pluribus in locis fusè disputat. Sequuntur alij, nec est qui abnuat.

24 Ad stipulantur sacre litteræ. Vates Ezechiel: *Facta est, inquit, super me manus Domini, &c. & dimisit me in medio campi, qui erat plenus ossibus. Et circumduxit me per ea in gyro: erant autem multa valde super faciem campi sicca, & vehementer, &c. Et dices: Ossa arida, audite Verbum Domini. Sicca & arida Septuaginta habent* ἐρηδ, *sicut & Aristotel.* ἐρηδ, *porro, siccus & aridus, cui oppositu* ὕγρὸς, *humidus, & madidus. Frequens Homero lexis, quâ mare significat, ut in sacra Pagina terra vocatur* ἐρηδ *arida: Et aridam fundaverunt manus eius. Terram, quæ naturâ suâ sicca & arida est.* Cap. 37.

25 Iulius suffragatur Pollux: *Ossa, inquit, sunt sustentacula corporis solida, insensibilia, exanguia* ἐνυδρὸν *, & motus ministri.* Lib. 2. c. 5. B. etiam §. 1. *Basilius dixit fulcimenta carni constabiliendæ. Hisque tamquâ connexiva ligamentis harmonica vis concors vires corporis conservat. Et carnis teneram suffulcit molliciem. Eoque ipso, quo Vates arida & sicca dixit, humore prorsus omni, ut B. notavit Hieronymus, carentia. Emphaticas hanc phrasin coniunxit Auctor ad Herennium de exili agens sermone: Veniunt, inquit, ad aridum, &c. ex angue genus orationis.* In Psal. 33.

De hist. Ani-
mal. lib. 3.
c. 20.

26 Cruentus ossibus deest humor, non autem medulla. Aristoteles: Omnia verò, quæ suapte naturâ humida in corpore sunt, conceptaculis quibusdam tanquam vasculis continentur. Sanguis in Venis, medulla in ossibus, &c. Sed quamquam medulla non nisi inclusa ossibus est, tamen non ossa omnia medullam in se continent, sed ea tantum, quæ cava habentur, tamen si nè ipsa quidem omnia continent. Egregiè etiam Platon in Timæo: Ossuum verò, & carnis, cæterorumque huiusmodi, ita est natura composita. His namque omnibus medulla generatio initium præbuit. Vincula enim vitæ illius, quam anima corpori iuncta ducit, applicata medulla, ex eaque per omne diducta vinciunt, fulciuntq; corporis nostri constructionem. Ipsa verò medulla est ex alijs generata. Fufius reliqua prosequitur eleganter pro more.

27 Vitæ itaque conservatrix, & faulrix medulla, totiusque corporis robur & fulcrum. Ossa verò uti arida igne æque naturæ molli hoc, succulentoque indigent nutrimento. Quo alta perfundantur, nè prorsus exsiccata peteant. Multa de ea Galenus, Plinius & Hippocrates. Non tamen eo quo Metrodorus sensu, Qui alter Epicurus, eiusque afflecla, sodalis, & collega: Omne bonum in visceribus, & medullis condidit. & diffinivit summum bonum firma corporis affectione, explorataq; spe contineri. Longè aliter Sapiens Rex: Ne sis sapiens apud te ipsum, & recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo [visceribus nimirum, & internis omnibus] & irrigatio ossium tuorum. Pingui videlicet adipe quasi herbarum areola leni irrigatione, assiduoque rore ossa arentia adaquabuntur. Arrestatus fuerat & patientissimus Iob: Viscera plena sunt adipe, & medullis ossa eorum irrigantur. Allegoricè B. interpretatur Gregorius Fama quippe bona, eodem Rege diffiniente, impinguat ossa, spiritus verò exsiccet ossa. A medullis igitur omnis bona vel mala ossuum constitutio. His exhaustis perit, impinguatis animal vivit. Lepide Comicus:

Gal. de usu
par. & de na-
tur. facult.
Plinius lib.
11. c. 37. in
fine.

Cicero de ro-
mulo.
Proverb. c.
3. 7.

Lib. 15. Mo-
ral. c. 33.
Proverb. c.
15. & c. 17.

Plant. in
Stich.

Cap. 58. 11.

Cap. 65. 14.

At ego perij, cui medullam lassitudo perbibit.

28 Ossa multorum sæculorum serie medullis consumptis, & sanguine semper cassa, Isaïæ vaticinio, florida futura asseruntur. Septuaginta: Ossa tua sicut herba orientur, & reflorescent. Sanctus Cyrillus, & Procopius de resurrectione capiunt, sicut & illud: Ossa vestra quasi herba germinabunt, & cognoscetur manus Domini servis eius: Septuaginta: Ossa vestra sicut herba germinabunt, & innotescet manus Domini intuentibus eum, & mirabitur incredulis. Ad horum redargutionem, & reprehensionem simul, & comminationem arentia nunc germinant, & vernant ossa. At instar olei fluit è saxo durissimo, manatque ex solidis, in quo numquam fuit ebulliens,

dica ut strenuissimè vicisse tyrannos. Concinnè admodum B.
 Ioannes Chrysostomus: Bina, inquit, sunt acies, una quidem Mar- Homil. 74.
de Mart.
 tyrum, alia verò tyrannorum. Ac tyranni quidem armati, Martyres ve- G.L.
 rò nudo pugnant pectore. A nudis tamen, non ab armatis victoria repor-
 tatur. Quis non obstupe scat, quando is, qui virgis caditur, cadentem vin-
 cit, & vinctus solum exustus urentem, &c. Martyres nudos cum in
 medium pertraxissent, ac re vinctis post terga manibus, eos undequaque
 percussissent, ita vincebantur. Illi autem cum vulnera excepissent, tro-
 phæum contra diabolum erigebant. Crudeles hi carnifices Apocaly-
 pticæ coccineæ bestię similes, cui mulier de sanguine Sancto-
 rum, ac Martyrum IESU CHRISTI D.N. ebria infidebat. Et
 ipsa purpurâ, & coccino circumdata. Bellua & fœmina simili-
 tudine, & vestitu pares: intus, & foris cruentatæ furentem expri-
 mebant rabiem. Prosequitur Chrysostomus. Et videas nostros
 fortissimos certantes Argionenses sacro murice convestitos, ad
 vivum adumbratos: Etenim, inquit, illis alligatis, ac fidiculis in equu-
 leo vinctis latera fodiebant, profunde sulcos agents, quasi terram ara-
 tro sulcarent, non corpora lacerarent. Videre erat sinus apertos, pectora
 effusa, neque tamen ex cruciatu furorem suum explebāt illa sanguine pa-
 sta bellua, sed abstractos ab equuleo subiectos carbonibus in craticula fer-
 rea extendebant. Tuncq; videre erat spectacula multo prioribus acer-
 biora, duplices guttas, e corporibus affluentes, has quidem stillantis san-
 guinis, illas autem carnum liquefactarum. (An nostris non mani-
 bus contrectavimus, & oculis perspeximus has sanguinis, & car-
 num liquefactarum duplices in fornacibus guttas, quasi recen-
 tissimè fusas post tot sæcula?) Sancti verò tanquam inter rosas ia-
 centes in prunis, ita cum voluptate, quæ gerebantur, spectabant. Prunas
 ardentes non vidimus, at extinctos carbones, & cineres, inter sa-
 eros compagum artus commixtos cernimus.

39 Non igitur muti Martyres, sed Spiritu sancto afflati in ea
 protumpebant verba, quæ intrepidus carnifices, & tyrannos de-
 terrent: Quando, ait Pelusiota Isidorus, iudicium terribile ante ocu- Lib. 4. epist.
228.
 los est, & frequens populus, & rabiosi carnifices, & omni ex parte metus
 ingruit. Tum verò suum se auxilium præbiturum promisit (Deus.) Erat
 enim re vera maximum quiddam homines huiusmodi, qui mutitare (ut
 sic loquar) an silentio nō multo à piscibus differebant, tyrannis sedentibus,
 & præfectis, atque tribunis militum adstantibus, & gladijs nudatis om-
 nibus illis inter se se (contra ipsos) conspirantibus vinctos ingredi in ip-
 sorum conspectum, defixoq; in terram vultu vocem rumpere potuisse.
 Itaque meritò ipsi Divina sunt ope adiuti.

40 Magna hæc equidem Martyrum laus tergemino confusa-

bat fidei, charitatis, & spei radio. Singularique pietate, ac im-
 perterrita cernabant virtute. Ac si proprio corpori ferarū, & car-
 nificam laniatus non obesset nihil sentienti. Aspicientibus hor-
 rendum, & inhumanum, patientibus gratum, & delectabile spe-
 ctaculum. Animus, è procelloso illo cruciatuum acerbissimo
 oceano, atque à terra illa caligine non aliter quàm splendidissi-
 mus clarior è nubibus emergens refulgebat sol. Æthereos imitā-
 tes orbes nullis turbinum, nimborum, & tempestatum motibus
 turbatos: cruciamentorum, & suppliciorum acerbissimis immo-
 tidoloribus in ferenissima manebant animi pace. Præclare, qui
 Cypriani nomine: *Martyrj inestimabilis gloria, infinita mensura,
 immaculata victoria, nobilis virtus, inestimabilis titulus, triumphus
 immensus: quippe quo & propria consuetis laude præfertur, velut*
 SOCIO CHRISTI CRUORE DECORATUS. Ipse idem est,
 quem in ossibus erumpere videmus, ut eo DECORENTUR,
 QUI OLIM FVERUNT EODEM DECORATI. Dixerat
 prius: Vidimus quippe, ad hunc nominis titulum fide nobiles venisse ple-
 rosque, ut devotionis obsequium mors honestaret. Sed & alios frequenter
 adspeximus interritos existisse, ut admissa peccata redimentes cruore suo
 loti haberentur in sanguine, & rediviscerent interempti, qui viventes
 computabantur occisi. Videmus & nunc quondam interemptos in
 suo redivivos cruore florere. Quis flos Martyrum, nisi ipsorum
 sanguis? Profusus nunc germinat & pullulat.

41 De Martyrum candidato plurima à Patribus tradita sunt
 Lib. 1. epist. cœru: prætereo. Vniversa nostris sapientissimè conveniunt. Quisquis
 55. non assentit, audiat Pelusiotam: Si te illud offēdit, quod Martyrico-
 rum corporum cinerem, propter eorum erga Deum charitatem, atque con-
 stantiam honore afficiamus, eos, qui ab ipsis medicinam accipiunt, interro-
 ga: atque, quot morbis remedium afferant, intellige, sic fiet, ut non modò
 id, quod à nobis fit, non irrideas, cavillisq; incessas, Verum etiam quod
 recte, & cum laude fit, imiteris. Faceat igitur calumnia. Et cū Bea-
 tissimo (si Sanctissimus Summusque Hierarcha noster annuat)
 Epist. 12. Ad Martyr. Martyre, & antistite exclamo Cypriano: O beatam Ecclesiam no-
 stram, quam sic honor Divine dignationis ILLUMINAT, quam tempo-
 ribus nostris gloriosus MARTYRVM SANGVIS ILLUSTRAT,
 Erat autem in operibus fratrum candida, NUNC facta est in Martyrū
 cruore PURPUREA, Floribus eius nec lilia, nec rose desunt. Certent nūc
 singuli ad utriusq; honoris amplissimam dignitatem, ut accipiant coronas,
 vel de opere candidas, vel de passione PURPUREAS; in celestibus ca-
 stris & pax, & acies habent flores suos, quibus miles CHRISTI ob glo-
 riam coronetur.

42 Non incassum, nec fortuito plurima frequentantur signa. Eorum effectus probant virtutem. Illorum certè prolatio auctoritatem ipsis adfert, & fidem. Omnemque sibi sensibus, quasi integerrimis, ac incorruptis firmat testibus. Quis eam his abroget, & detrahat? Nemo sanè, si sanæ sit mentis.

43 A Castris Posthumianis oppidum nuperrimè civitatis honore nobilitatum Bujalance ad millia sedecim distat: a Corduba verò, in cuius est Episcopatu, quatuor & viginti. In eo Maria pusilla adhuc sine cognomine duodecimum agens annum, civi viro probo, eiusque coniugi bene morata ancillula inservit: virtutis indole sincera fideliter. Hæc, ut præsentaneum remediū cinericij pastilli horum Martyrum partem tumori in manus sinistrae carpo, ut adhiberet, in pectore ad ipsum condit cor, Dominica die vigesima tertia Martij currentis huius anni millesimi sexcentissimi trigesimali primi, post horæ quadrantem se sentit sensim incallescere, & aduri: ac heræ significat. Ipsa sinum nudat. & cinericiam rubescentem educit particulam sanguine delibutâ recenti. Eius adpectu ambæ turbatæ consternantur, ac è manibus prolabitur formæ illius pars. Hanc reverenter elevat, & chartâ mundâ involutam iterum, in sinum mittunt. Simul autem domo exeuntes, in via æstuat secūdò eximitur involucrum cruentatum. Eòque in custodiam tradito formæ eiusdem pars altera pectori admovetur. Nec dum horæ medietate decursa, iisdem ardore, adustione, etiam udore, & animi corripitur deliquio. Promittitur particula cruore magis, quàm priore imbuta.

44 Lectissimæ sceminæ domum venerant. Quæ rei novitate intellecta, ossiculum, quod secum deferebat, à Canonico Toletano sibi sanguinis necessitudine iuncto acceptum in puellæ sinu recipiendum curat. Mox maiore, quàm antea æstuans ardore, magnoque animi deliquio ad parietem se demittit, sensibusque privata manet. Educitur ossiculum sic sanguine manante imbutum, ut fluentes guttas manibus excipere curarent. Inde abeuntes ad eiusdem Canonici patrem divertunt. Eius filia cinericiam formam & ossicula puellæ condit in sinu. nec multa mora. iteratur ardor, & exanimatur parvula cuncta cruenta simul apparent. Sed pusilla adeò lassâ & fatigata, ut lectuli indiguerit laxamento; quo recreata ad Solis occasum domum regressa cum hera est. A concive ibi rogata, ne urbanitati deesset, ossicula papyro amicta excepit, & pectori necdum admoverat, cum angoribus afflictata iisdem cruore conspersa promuntur.

45 Postera die quarta, & vigesima Martij appposito ipsi pro more ossiculo per tres horas solitis intera manet obsequijs. Exit verò in compluvium, in eoque, maioribus & gravioribus affecta molestijs sensibus collabitur destituta. Ad lectulum adductam eductum acerbissimo affligat dolore ossiculum cruore infectum.

46 Plura per sequentes dies usque ad Aprilis octavam diem in parvula sinum missa sunt ossa, & cinericij etiam pastilli. Non tamen ex omnibus erupit sanguis, nec pari in ipsis apparuit modo. Martyrum certo ea credita quæ sanguine conspersa. Semper tamen iisdem correpta ardoribus ita fatiscebat, ut exanimis prolaberetur.

47 Cuncta ad Ordinarium deferuntur. Is nunc (quod Ecclesia nostra Præsule caret) V. C. Don Consalus Castro Toboso amplissimi nostri Senatus Decanus, simulque Canonicus pietate & litteris conspicuus, ab eo iudex est primarius constitutus. Qui cum eximia religione in hos Martyres affectus, ipsorum inviserat Sanctuarium, ac in eo speciosissimam erigendam Crucem suis curavit sumptibus. Iussit igitur per Vicarium assignato illi assessore diligenter probationes fieri. Nihilque omitti, quæ ad vestigandam veritatem opus fore intelligerent. Iudices ad rei cognitionem diligenter Tolertiam omnem adhibent. Pluribus Religiosis, virisq; probis receptis testibus, qui diversa signa patrata attestantur, & parvula animi candorem etiam & preces commendant & virtutem. Eamque tradunt audiram orantem, dum ossicula condita in sinu. Atque ex ijs sapius visum fluentem sanguinem, & guttas cadentes. Ipsa autem Aprilis nona die in assessoris ades delata eadem ipsa iureiurando adstricta deposuit aliorum testimonijs perhibita.

48 Cætera cautè iudices provideri censent, & curant. Ex Lucina ministerio, & opitulationi addictis foeminis; artis Apollinæ etiam è petitionibus nobile binum iubent advocati par. Illæ ad præscriptum secretò diductam reducunt puellam. Seque in ea exploranda haud ignavè strenuam navasse affirmant operam. Simulque afferunt ætatula parvulam, prorsus sanguinis, nedum vulneris, seu plagula vestigio, & indicio alienam prorsus. In levo verò carpo tumorem (quem vulgus furunculum vocat) fuisse, verum iam siccum, & sanum. Atque ab ipsis, cum universa fuerint scrutata mundo indutam imdusio, ne quid suspicionis subesset.

49 Medici verò pusillam, ut erat, supra lectulum cubare, petusque

stusque præcipiunt nudari. Id, vestes, cuncta quoque quantum possunt, & fas attentissimè rimantur. Nihil prorsus odorantur, nec notant, quod fraudis, vel versutiæ habeat indicium, vel minimam suspensionem. Et ad omnem abolendam, nè quis à peccatore cruentus manet sudor, ut quandoque, rarissimè tamen contingit, curis meatibus, & poris obstruendis, & obturandis, simulque comburentium ardorem refrigerationi efficacissimis comparatis etiam pretiosis & gelidis medicaminibus pectoris partes fovent, & studiosè subventascurant. His ex artis non vulgari, sed abstrusiore doctrina curatis, atque ad effectum dato intervallo, cinericiæ sex formæ, & ossiculum pectori applicantur. Sinusq; sueto amicumine obnubitur.

50 Vicarius stola sumpta, Cruce, aquâque lustrali cum accensis cereis paratis, deprecationes, & exorcismos, quibus ab obsessis demones, eorû, & illusiones magicæ, vanaque veneficia propulsantur, Romano recitat devotè ritu. Parvula catholicam iussa proficitur fidem. Ac præcunctis prolata nil hæsitans verba profert. Satanæ, omnibusque operibus eius, pactis etiam tacitis, vel expressis abrenunciat. Seque lætissima asseverat eam fidem tenere, & credere, quam sancta Romana Ecclesia mater, & magistra nostra docet, & tenet, singulaque mysteria ipsius enuntiat, & se in ea vixisse gaudet, & morituram protestatur. In eiusque testimonium Apostolorum ultronea clara, altaque profert symbolum.

51 Ad hoc plures convenerant spectaculum, post tres circiter horas, nullusque in ea esse motus, cineres, & ossiculum amoveantur, aliaque reponuntur ossuum fragmina.

52 Plures discessere, Vicarius tamen cum notario, & alijs non longe à lectulo manet. Ac eam continuò intuetur, si qua in vultu turbatio. Ad solis occasum, advertit angorem, preces, & exorcismos resumit. Magnaque religione, ut sapiens omnia exequitur exorcista. Pusilla solito anxia afficitur ardore. Deficientibus sensibus, ac si devixisset, exanimatur. Vocati, qui abierant, redeunt, & ex medicis unus præstò adfuit. Eoque diligenter cuncta advertente: Vicarius singillatim ossa educit. In cubiti cavi fragmine sanguis recentissimus cernitur. Excipit medicus, & accuratâ circumspicit cōsideratione. Eius recognitis ex extremis sanguinem erupisse certissimò noscit. Ab eaque parte non tam large, quæ carni hæserat. Digito cruorem tentat intento, verissimumque asseverat, supra vires naturæ prodigiosè fuscum. Hoc tanto perhibito testimonio, quod omnibus adstantibus notissi-

52
num, nec erat, qui ambigeret, iudices, ipseque medicus, & alij
notario exscribente subscribunt.

53 Postera die Aprilis decima iudices manè testibus adhibi-
tis in puellæ sinu plura ossicula reponunt, nec temporis multa
intercapedine, pro more doloribus ignitis correpta animo defi-
cit. Promuntur apposita, & ex ossiculo largus sanguinis tantum
modo fluxus. Id autem minimum erat, nec avellanâ maius. Ve-
spere autem alijs appositis ossium particulis nullus ex ijs pro-
diit sanguis. Tunc parvula heris est restituta. Sequentibus die-
bus sæpius emissus. Hæc autem omnia publicis notata tabu-
lis ad Ordinarium sunt transmissa. Cordubæ octavo Maij,
c1o loc xxxi.

Bernardus Iosephus

Aldrete

3. *Hebrews 9:12-14* – The blood of Christ cleanses from all unrighteousness.